

Kde Duch Boží zavěje

Původ materiálu

Marta Sedláčková

Pořadí v lekci

3

Téma

Ježíšův příběh promlouvá skrze Ducha ke každému člověku a proměňuje všechno

Cíl

- Vyprávět dětem příběh Letnic, zdůraznit dar Ducha jako dar otevřenosti vůči všem lidem.
 - S dětmi mluvit o nedorozumění a porozumění, ukázat dar Ducha svatého jako dar porozumění.
 - S nejstaršími dětmi uvažovat nad tím, jak dar Ducha svatého mění shromážděnou církev a napsat nebo natočit přání pro ČCE.
-

Pro učitele

Výkladové poznámky

Letnice, pentekosté (padesát dní po Velikonocích) byl původně zemědělský svátek, obětování darů ze sklizně v Chrámu. Po zničení chrámu (r. 70 po Kristu) se transformoval v připomínku darování Zákona na Sinaji, které se podle tradice odehrálo 50 dní po vyjití z Egypta. Je to pravděpodobně Lukášova redakční práce, že dar Ducha svatého spojil s tímto židovským svátkem. Pro nás je zajímavé sledovat tuto paralelu: vyjití z Egypta, země smrti — vzkříšení; dar Zákona pro život v zaslíbené zemi — dar Ducha pro život ve světě a v církvi.

Pak je pro nás také srozumitelnější, odkud pocházejí výrazové prostředky, které Lukáš volí pro popis seslání Ducha — **hukot, vichr, oheň** (Sk 2,2–3), případně zemětřesení (Sk 4,31) — to jsou motivy z vyprávění o daru Zákona (Ex 19,16–19) nebo setkání Eliáše s Hospodinem (1Kr 19,11), či z Ezechielova proroctví (Ez 37). Např. motiv hlasu tak zřetelného, že ho

posluchači viděli jako ohnivé jazyky, použil Filón z Alexandrie k popisu daru Zákona. O těchto jevech lze uvažovat také jako o symbolické mluvě — Duch přichází náhle jako bouře, je z nebe, tedy člověk s ním nemůže disponovat, je ho všude plno, jeho řeč je ohnivá atd.

Seslání Ducha se podle Lukáše odehrává **v Jeruzalémě**, aby byla zdůrazněna kontinuita s dějinami spásy, s Izraelem i s Ježíšovým příběhem. Tam, kde končí Ježíšův pozemský příběh, začíná příběh církve.

Na jednom místě byli shromážděni všichni: Jsou to jen apoštolové, nebo učedníci, ženy, děti (varianta některých rukopisů), Marie a Ježíšovi bratři (Sk 1,13–14) nebo 120 lidí (Sk 1,15)? To není zcela zřejmé. Jako důležití svědci dále vystupují apoštolové, ale ani ti ne všichni jmenovitě. Tradičně je s učedníky zobrazována i Marie (ikony). Dar Ducha se však brzy rozlévá jako příliv na další, kteří uvěřili Ježíši. Můžeme ale zopakovat motiv z minulého setkání — počet apoštolů je doplněna na dvanáct, do plnosti, a jmenovat je.

Mluvení ve vytržení a mluvení skutečnými jazyky — biblický text hovoří tak, jako by popisoval dvě věci, nebo dvě strany jedné věci. Prvně jde o **mluvení ve vytržení** (glosolalii), tento jev je doložený i jinde, např. u apoštola Pavla i v moderní době. Jde o uchvácení, klokotající radost a zurčící úžas, projevuje se jako slova v běžném jazyce nesrozumitelná, která potřebují výklad. Směřuje k chválení Boha, nikoliv primárně k lidem, na okolostojící a nevěřící působí jako bláznovství (ve Sk reakce „jsou opilí“, Petr to musí vysvětlovat). Ale zároveň jde v textu také o schopnost hlásat různým lidem veliké a chvályhodné Boží činy **v různých dialektech**. Posluchači rozumí řeči jako své mateřštině, jsou osloveni v srdci. Již zde se ovšem ukazuje dvojí reakce na evangelium — užaslá víra, přitakání a posmívající se nevíra, odmítnutí.

Seznam národů a míst nemá pro další průběh Skutků význam (např. jako plán misijních cest). **Posluchači** byli židé z diaspory nebo proselyté, ti, kdo přistoupili k židovství. Nejde tedy o začátek misie k pohanům, možná jen jako náznak směřování evangelia a misie do celého světa. Lukáš nemohl přeskočit určitou epochu církve, kdy evangelium směřovalo především k (rozptýlenému) židovskému národu. Viz další zvěstování evangelia, které začínalo vždy v synagoze.

Událost Letnic je také znamením. Právě tak ho vysvětluje apoštol Petr ve svém kázání, když cituje proroka Joele. Seslání Ducha je poznávacím znamením posledních dnů, naplňuje se se proroctví a Bůh promlouvá k lidem přímo, také ve vizích a snech, jeho poselství zasahuje v srdcích mladé i staré, muže i ženy. Petr pokračuje dále vylíčením Ježíšova života, jeho

utrpení a vzkříšení. K času posledních dnů také patří soud, z něhož je možné být zachráněn, pokud člověk spolehne na Boha a jeho Mesiáše, kterého Petr a apoštolové rozpoznali ve vzkříšeném Ježíši. Proto Petr na konci svého kázání vyzývá obrácení, křtu a zaslubuje Ducha svatého.

Nejstručněji: Jádrem zprávy o Letnicích je přesvědčení víry křesťanstva, že **dar Ducha je základem života, vedení a růstu církve**. Uzavřená místnost se otevřela a učedníci mluví na veřejnosti, uzavřená srdce se otevírají pro zvěst evangelia, evangelium je otevřené pro všechny a ti mu mohou porozumět.

Úskalí

Jsou Letnice naprosto jedinečná událost, která není opakovatelná, nebo naopak se děje znovu a znovu v každé generaci? Doba působení apoštolů je jedinečná, nelze ji jednoduše replikovat, seslání Ducha svatého je výjimečný prvotní impulz pro vznik církve a šíření evangelia do světa. Přesto však Boží Duch působí v každém čase, různými prostředky. Pro výklad dětem je dobré neulpět na vnějších projevech, ale o to pečlivěji sledovat to, co Duch působí — odvaha, svědectví, porozumění, společenství, schopnost výkladu Písma, obrácení k dobru, údiv, otevřené srdce atd. Viz také další úloha.

Bůh předem rozhodl, aby byl (Ježíš) vydán (Sk 2,23) — pro Lukáše je Ježíšova smrt projevem odevzdanosti Bohu. Nikoli odevzdanost smrti. Ježíš se ve své odevzdanosti Bohu nezastaví před obětováním, odevzdáním svého života.

Odkazy

Odkazy na starší přípravky a další pracovní materiály najdete pod textem úlohy pod nadpisem **Kam dále**.

Pro děti

Předškoláci

Předškolním dětem můžeme krátce a názorně popísbh vyprávět pomocí jednoduchých pomůcek. Dětem v soustředění pomáhá, když se koncentrujete na popísbh, znázorňujete ho a nepěrušujete ho otázkami, na ty půjde čas později. Začínáme podobně jako v minulém popísbhu. Popísbh Letnic je zestrupn do protikladu uzavřenosti a otevřenosti.

Když se učedníci rozloučili s Ježíšem a už ho neviděli na vlastní oči, vrátili se do Jeruzaléma. Tam se sešli v místnosti, kde před několika týdny slavili poslední večeři. Byla to velká místnost, všichni učedníci se do ní vešli.

(Mluvte pomalu a b?hem vypráv?ní stavte pomocí papírových, plst?ných proužků nebo delších kostek t?i symbolické st?ny místnosti. Místnost musí být dostate?n? velká, aby se do ní vešly obli?eje nebo figurky apoštol?.)

(Pak pokládejte do místnosti pomalu nakreslené obli?eje nebo figurky apoštol? z minulé hodiny.)
Byli to Petr... Jan... Jakub... Ondřej, Filip, Tomáš, Bartoloměj, Matouš, Jakub Alfeův, Šimon Zélota, Juda Jakubův. A Matěj, kterého zvolili jako náhradníka za Jidáše.

Pak za sebou zavřeli dveře, nikoho cizího k sobě nepustili, báli se. *(Posledním proužkem uzav?ete symbolickou místnost, chvíli se odml?te.)*

Všichni apoštolové se za zavřenými dveřmi společně modlili a čekali, co bude dál.

Tehdy jim Bůh vdechl svého Ducha — a bylo to jako když fouká velký víchř a zároveň laskavě hřeje oheň. *(M?žete rukama ukázat vítr a jak si oh?íváte nad ohn?m ruce...)* Učedníci věděli, že jsou blízko Bohu a Bůh je blízko jim.

Dveře se otevřely. *(Otev?ete st?nu místnosti.)*

Učedníci se přestali bát. Jejich sevřená srdce ožila. Vyšli ven, už se neschovávali.

Byli to Petr... Jan... Jakub... Ondřej atd. *(Postupn? se všemi obli?eji nebo postaví?kami apoštol? vycházejte p?ed symbolickou místnost, m?žete z obli?ej? tvo?it tvar srdce.)*

Venku začali mluvit se všemi lidmi, kteří tam byli. *(Od obli?ej? apoštol? m?žete nap?. ? ervenými, oranžovými, žlutými stuhami znázornit pohyb k lidem, k d?tem, které sedí okolo vás.)*
Každému otevřeli své srdce stejně jako to dělal Ježíš. Nikdo už pro ně nebyl cizí. Nikdo už neměl strach. Všichni si rozuměli, když apoštolové mluvili o tom, že Ježíš byl vzkříšen. Rozuměli si, když mluvili o tom, jak je Bůh dobrý a zajímá se o každého.

(Chvíli se odml?te, pak se m?žete ptát.)

Např.: Říkám si, kdo asi otevřel dveře? Zajímalo by mě, jestli byli lidé venku šťastní? Jak se mohou lidé domluvit, když každý mluví jinou řečí? Co může člověka zahřát jako oheň?

Výtvarná činnost: Duch svatý otevírá dveře. Dva tvrdé papíry pro každého. Do jednoho vyřízněte dvířka. Na druhý namalují děti obrázek na téma, co viděli nebo koho potkali apoštolové, když vyšli ven. Splete tak, aby se dala dvířka otevírat. Možná mohou dveře mít

tvár srdce.

Pomůcky: Obličejové nebo figurky apoštolů, papír, plst' nebo kostky na znázornění místnosti, barevné stuhy apod. Předem připravené tvrdé papíry a pastelky na tvoření.

Mladší školní děti

Na začátku si můžeme zahrát s dětmi hru „Kdo někdy... ať udělá...“ Otázky směřují na zkušenosti s cizími jazyky, (ne)porozuměním; zároveň se děti pohybují — něco pro ty, kdo bez pohybu nevydrží nebo se s ním snáze uží.

Kdo umí pozdravit v nějakém jiném jazyce než česky, ať udělá dřep (vstane, sedne si na zem, vyskočí, oběhne místnost, zatleská rukama nad hlavou... atd.).

Kdo byl někdy v sousedním státě, v cizině...

Kdo se zkoušel domluvit s cizincem...

Kdo zažil bohoslužbu v cizím jazyce...

Kdo zažil, že mu vůbec nikdo nerozuměl...

Kdo se někdy domluvil beze slov...

Kdo někdy zažil, že s někým mluvil česky, ale stejně jste si nerozuměli...

(Možná budou chtít děti o svých zkušenostech povídat, nechte je, ale protože si chceme porozumět, musí mluvit jeden po druhém a neskákat si do řeči.)

Všichni víme, že porozumět si s někým, kdo mluví jiným jazykem je docela těžké. Někde to nejde ani gesty. Představte si, například v Bulharsku, když kývnete jako „ano“, znamená to „ne“ a naopak. Domluvit se, to není samozřejmost ani v češtině. Však se také říká: Jako bychom mluvili jinou řečí! To když si s někým vůbec nerozumíme. Tak to mezi námi na světě často je. Kvůli nedorozumění vznikají hádky, nepřátelství i války. Tak to je, ale tak to být nemá. Ježíš řekl: Milujte i své nepřátele. A Ježíš to tak skutečně dělal. Byl otevřený pro každého, s každým promluvil — a lidé mu rozuměli. Poznali, že je blízko Bohu a Bůh je blízko jemu. Příběh o tom, jak si všichni díky Bohu rozumí, aby si mohli vyprávět o Ježíši, zaznamenal Lukáš ve Skutcích apoštolských.

Apoštolů bylo zase dvanáct, byli připraveni vyjít do světa mluvit o Ježíši, ale něco jim chybělo. Čekali na dar, který jim Ježíš slíbil. Ježíš jim přece zaslíbil svého Ducha. Slíbil jim, že s nimi bude, že jim bude blízko a oni budou blízko Bohu. A tak učedníci byli spolu, možná s nimi byli i další lidé, třeba Marie, Ježíšova matka, a modlili se. Čekali.

Najednou se ozval hukot — jako když se žene prudký víchř — a naplnil celý dům. A jakoby ohnivé jazyky ozářily tváře všech apoštolů. Všechny naplnila ohromná radost. Cítili, věděli, poznávali, že Bůh je skutečně blízko, že je s nimi, že jim dal sílu, radost, lásku i odhodlání mluvit s každým a porozumět všem. Všichni začali zpívat písně, které dosud nikdo neslyšel a chválili Boha všemi možnými slovy. Tolik chtěli Bohu poděkovat a radovat se s ním.

Ted' už byli připraveni — apoštolové otevřeli dveře a vyšli do města, jako by je Duch Boží rozpohyboval. Město bylo plné lidí. Byl totiž svátek. Byli tu lidé, kteří tu byli doma. Ale také mnoho dalších Židů, kteří bydleli v jiných zemích a od narození mluvili jinou řečí. Ohromný zástup. K těm všem začali apoštolové mluvit. A stala se zvláštní věc — všichni lidé jim rozuměli. Každý člověk, ať mluvil jakoukoliv řečí, slyšel apoštoly vyprávět o Ježíši. O tom, jaké podivuhodné věci dělal a co říkal. O tom, že byl blízko Bohu a Bůh byl blízko jemu. Všechny se dotkla ta ohromná radost, která z učedníků zářila, a porozuměli a uvěřili, že Ježíš je zachránce od Boha. Věděli, že Bůh ted' mluví přímo k nim, přímo k jejich srdci. Jen někteří lidé měli pocit, že apoštolové blábolí, jako by se opili.

Mnoho lidí se ten den nechalo pokřtít ve jméno Ježíše Krista. Tak vznikla církev. To jsme i my — věříme v Ježíše a v našich srdcích působí Duch svatý. Víme, že jsme blízko Bohu a Bůh je blízko nám, a proto si můžeme navzájem porozumět. Boží Duch nás k tomu vždy postrčí.

Víte, že...

Prorok Izajáš (11,2) píše o Duchu Božím toto: duch Hospodinův je duch moudrosti a rozumnosti, duch rady a bohatýrské síly, duch poznání a bázně Hospodinovy.

A apoštol Pavel v listu Galatským 5,22–23: Ovoce Božího Ducha je láska, radost, pokoj, trpělivost, laskavost, dobrota, věrnost, tichost a sebeovládání. *(Texty lze vytisknout nebo napsat velkým písmem, aby je děti mohly před sebou.)*

Toto vše v nás může Duch svatý, Bůh v nás, působit. Líbí se vám nějaký dar Ducha svatého? Který potřebujete nejvíc? Můžete s dětmi uvažovat — když se někdo bázlivý, potřebuje...?

Když je někdo zlý, potřebuje dar...?

(Děti si mohou napsat vybraný text na tvrdý papír, vyzdobit ho a použít jako záložku, text lze psát i ve zkrácené formě: Duch Hospodinův je duch bohatýrské síly; Ovoce Božího ducha je dobrota, atd.)

Co nás spojuje s jinými křesťany? Budete něčemu rozumět, když půjdete do kostela v cizině, i když neumíte místní řeč? Můžete se k něčemu připojit? (Některé melodie písní, Amen, Haleluja, poznáte, kdy se modlí Otče náš.)

Pomůcky: Podle zvolené aktivity biblické texty, papíry, pastelky.

Starší školní děti

Starší školní děti příběh Letnic pravděpodobně znají. Mohou ho z paměti zopakovat nebo napsat. Přečtěte si ho v Bibli (Sk 2,1–13) a srovnejte s tím, co jste říkali z paměti. Je v textu něco, co vás překvapilo, co jste nevěděli? Co jste jen zapomněli? Něco jste přidali?

Co se změnilo sesláním Ducha? Vytvořte živý obraz „předtím“ a „potom“, dokumentujte fotograficky.

Prohlédněte si obě fotografie — které se podobá náš sbor? V čem jsou stejné, v čem jiné?

Letnice, seslání Ducha svatého, to jsou také narozeniny církve. I té naší části církve. Jaké bychom napsali církvi přání do dalších let? Můžete se inspirovat v textu Gal 5, 22–23. Pokud přání nechcete psát, můžete ho natočit jako video, milí církevní youtubeři!

Pomůcky: Papíry, psací potřeby, Bible, fotoaparát nebo mobil.

Přesah

Vznik církve slavíme o Letnicích. I té naší českobratrské části. Na počátku Českobratrské církve evangelické v r. 1918 (výročí si letos připomínáme!) ovšem porozumění mezi národy nebylo rozhodně dokonalé. Sice se sloučily církve dvou vyznání, luterského a reformovaného, němečtí evangelíci v Československu však založili vlastní církev r. 1919.

Liturgie

Písně

P?ij? již, p?ij? Duchu stvo?iteli (SV 278); Je stále p?ítomná (SV 117); Jedno jsme v Duchu svatém (SV 119); V??íme, vládne Hospodin (SV 367; vybrané sloky 1,2,5); Miluj a pochopíš (SV 34)

Biblický text k zapamatování

Sešlu svého Ducha na všechny lidi. (Sk 2,17)

Rituál

Společné setkání lze pravidelně **zahajovat písní** např. [Dík slovům tvým](#). Krátká je píseň *Dál p?ece nejdeme sami* (SV 39). Dá se využít také refrén písně *To já, ó Pane m?j* (SV 331) a její první sloka „Koho pošlu, kdo se hlásí...” Na tyto písně se dá navázat představením postavy, o které si dnes budeme povídat.

Zahájení s pomocí **výtvarného znázornění**: Do světla reflektoru [na plakátu](#) umístíme dnešní postavu (černobílý obrázek), po vyprávění ji mohou děti vybarvit. Dnes to je dvanáct učedníků.

Okénko do bohoslužeb

V čase vyhrazeném dětem je možno sehrát malou scénku: Jsou tady všichni? Ano? A prosím vás, jsou zavřené dveře? A dají se otevřít? (Zděšeně) Dají! Nemohl by je, prosím vás, někdo zamknout? Víte, aby nikdo neslyšel, co si tady vevnitř povídáme! (Podle reakcí dále pokračujte:) No, vy se smějete (divíte, pohoršujete, vy jste mě poslechli – ale je to tak správně? atd.), ale takhle církev začínala. Bála se. Neměla odvahu. Nikdo jí možná nerozuměl. Dnes ovšem děti v nedělní škole uslyší, že tak to rozhodně neskončilo.

(Dětem můžete předat papírové obrázky učedníků.)

Modlitba

Dýchej ve mně, Duchu svatý, abych svatě myslel! Pobízej mě, Duchu svatý, abych svatě jednal! Nadchni mě, Duchu svatý, abych svatost miloval! Posiluj mě, Duchu svatý, abych svatost ochraňoval! Ochraňuj mě, Duchu svatý, abych svatost nikdy neztratil! (*Modlitba sv. Augustina z Hippa*)

Odkaz na pracovní list

[03 Letniční kázání](#)

Kam dále

[Petr Pokorný: Soslání Ducha svatého \(katechetická příprava z cyklu Pozvání na c...](#)

[Elen Plzáková; upr. Marta Sedláčková, Jaromír Čášek: Letniční kázání \(katecheti...](#)

[Píseň „Dík slovům tvým“](#)

Odkaz na píseň

[Přiď jiz, přiď, Duchu stvořiteli, Duchu smíření](#)

[Je stále přítomná tvoje sláva \(SV117\)](#)

[Jedno jsme v Duchu svatém \(SV119\)](#)

[Veríme, vládne Hospodin](#)

[Miluj a pochopíš \(SV34\)](#)

Cílová skupina

[Předškolní](#)

[Mladší školní](#)

[Starší školní](#)

Katechetické cykly

[Dál přece nejdeme sami IV \(s apoštolý, s Janem a celou církví\)](#)

Biblický odkaz (kat)

[Skutky 2,1–13](#)